

OPRAVDU TO BOHU TRVALO ŠEST DNÍ?

Jsou dny stvoření běžné dny? Mohly to být dlouhé časové úseky? Proč šest dní? Má délka těchto dní nějaký podstatný vliv na evangelium? Jak mohou být „dny„ bez slunce v prvních třech dnech? Je 2. kapitola Genesis v rozporu s 1. kapitolou Genesis? Jak máme chápat Bibli?

Proč na tom záleží?

Jsou-li dny stvoření ve skutečnosti „geologickými epochami“ trvajících miliony let, je poselství evangelia podkopáno u samých základů, proto že to staví smrt, nemoci, ostny a utrpení do období před pádem. Tato myšlenka s sebou také nese mylný přístup k Písmu – že totiž Boží slovo lze vykládat na základě omylných teorií hříšných lidí.

Je dobrým cvičením přečíst si první kapitolu Genesis a pokusit se přitom odložit vnější vlivy, které by vás vedly k předem dané představě o možném významu slova „den„. Prostě dovoďte slovům tohoto oddílu, aby k vám promlouvala.

Vezmemeli takto Genesis 1 za bernou minci, nepochybně se zde říká, že Bůh stvořil vesmír, zemi, slunce, měsíc a hvězdy, rostliny a zvířata a také první dva lidi během šesti běžných (přibližně 24-hodinových) dnů. Jsme-li zcela upřímní, musíme přiznat, že by člověka **nikdy** nenapadlo při čtení této pasáže uvažovat o miliónech let.

Přesto většina křesťanů (včetně mnoha předních křesťanských osobností) západního světa buďto netrvá na tom, že tyto dny stvoření byly běžnými dny, nebo připouští a učí, že to musela být dlouhá časová období – dokonce milióny a miliardy let.

Jak komunikuje Bůh?

Bůh komunikuje prostřednictvím jazyka. Když stvořil prvního člověka – Adama, předem mu „naprogramoval„ jazyk, aby s ním mohl komunikovat. Lidský jazyk se skládá ze slov užitých v konkrétním kontextu, který souvisí s veškerou okolní realitou.

Bůh proto může člověku zjevovat věci a člověk může komunikovat s Bohem, protože tato slova mají svůj význam a předávají srozumitelné sdělení. Kdyby tomu tak nebylo, jak bychom mohli komunikovat jeden s druhým, s Bohem, nebo Bůh s námi?

***Kam tvá slova proniknou, tam vzhází světlo,
nezkušené nabývají rozumnosti. (Ž 119,130)***

Proč „dlouhé dny„?

Římanům 3,4: „Ať se ukáže, že Bůh je pravdivý, ale každý člověk lhář.“

V *každém* případě, kdy někdo pochybuje, že „dny„ stvoření byly běžnými dny, je to proto, že *nedovolil*, aby k němu slova Písma promlouvala v kontextu, jak to jazyk v zájmu komunikace vyžaduje. Nechal se ovlivnit myšlenkami, které mají svůj původ *mimo* Písmo. Vytvořili tak precedens, podle něhož je dovoleno dát jakémukoli slovu nový výklad na základě předpojatých myšlenek čtenáře. To nakonec povede k selhání komunikace, protože tatáž slova v tomtéž kontextu budou pro různé lidi mít různé významy.

Církevní otcové: Většina „církevních otců„ přijímala tyto dny jako běžné dny.¹ Je pravda, že někteří ranní církevní otcové neučili, že „dny„ stvoření byly běžnými dny – ale mnozí z nich byli ovlivněni řeckou filozofií a to způsobilo, že tyto dny vykládali jako alegorické. Odůvodňovali to tak, že „dny„ stvoření se pojily k Božím činnostem a že jelikož Bůh je mimo rozměr času, nemohly se tyto „dny„ vztahovat na lidský čas.² Narozdíl od dnešních zastánců alegorie nemohli pochopit, že by to Bohu trvalo *celých dlouhých šest dní*.

Pojetí, které „dny„ nebere doslovně, proto vzešlo z nebiblických vlivů (tj. z vlivů mimo Bibli) a ne ze slov Bible!

Tento přístup ovlivnil způsob, kterým lidé až dodnes vykládají Písmo. Jak to řekl zakladatel reformace:

Dny stvoření byly svou délkou běžnými dny. Musíme rozumět,

že tyto dny byly skutečné dny (*veros dies*), narozdíl od toho, co si myslí svatí otcové. Kdykoli zjistíme, že se názory Otců neshodují s Písmem, máme s nimi uctivou trpělivost a uznáváme je jako své starší. Nevzdalujeme se nicméně kvůli nim od autority Písma.³

Dnešní představitelé církve: Mnozí současní církevní představitelé *ne-přijímají* dny stvoření jako běžné dny zemské rotace. Když však zapátráme po důvodech, zjistíme, že skutečnou příčinou jsou vlivy mimo Písmo (zvláště přesvědčení o miliardy let starém vesmíru).

Tito představitelé opakovaně uznávají, že vezme-li se Genesis 1 tak, jak je, vypadá to, že učí o šesti běžných dnech. Pak ale řeknou, že to tak nemůže být, vzhledem ke stáří vesmíru nebo pro nějaký jiný mimobiblický důvod!

Posuďte následující ukázkové citáty biblických učenců, kteří jsou pokládáni za konzervativní, a přitom neuznávají dny stvoření za běžné dny:

Povrchní přečtení 1. kapitoly Genesis může vyvolat dojem, že se celý proces stvoření odehrál v šesti čtyřiaadvacetihodinových dnech. To se zdá být v rozporu s moderními vědeckými výzkumy, které ukazují, že planeta Země byla stvořena před několika miliardami let.⁴

Ukázali jsme si možnost, že Bůh zformoval zemi a život na ní v sérii tvůrčích dní, které představují dlouhé časové úseky. Vzhledem ke zřejmému stáří země je to nejen možné – je to pravděpodobné.⁵

Zdá se, že tito teologové pokládají přírodu za „67. knihu Bible,,“, ovšem s větší autoritou než těch 66 písemných knih. Uvažte slova Charlese Haddona Spurgeona z roku 1877:

Jsmo velice vážně zvaní, bratří, abychom upustili od staromódních přesvědčení našich otců, a to na základě údajných vědeckých objevů. Co je věda? Způsob, jímž se člověk snaží zakrýt svou nevdělanost. Nemělo by tomu tak být, ale je. Nemáte být dogmatictí v teologii, moji bratří, neboť to je zlé; pro muže vědy je to však správné.

C. H. Spurgeon

Nikdy nemáte na ničem příliš pevně trvat; ale vědci mohou směle trvat na něčem, co nemohou dokázat, a mohou vyžadovat daleko důvěřivější víru, než jakou máme my. Jinak řečeno, vy a já máme vzít svou Bibli a přetvářet a formovat svou víru na základě věčně se měnícího učení takzvaných mužů vědy. Jaká pošetilst! Vždyť pochod vědy, falešně tak zvané, tímto světem, lze sledovat po stopách křiklavých blamáží a opuštěných teorií. Kdysi opěvovaní bývalí objevitelé jsou dnes pro posměch; opakované ztroskotání falešných hypotéz je notoricky známou záležitostí. Tábořiště učených poznáte podle smetiště opuštěných troskek předpokladů a teorií, připomínajících haldy rozbitých láhví.⁶

Ten, kdo by používal historickou vědu (tak, jak ji předkládají ti, kdo vesměs ignorují Boží psané zjevení) k vykládání Bible a k tomu, aby nás vyučoval o Bohu, má všechno obrácené naruby. Protože jsme padlá, omylná stvoření, potřebujeme psané Boží slovo, osvětlované Duchem svatým, abychom správně porozuměli přírodním dějinám. Uznávaný systematický teolog Berkhof řekl:

Od příchodu hříchu na svět může člověk získat skutečné poznání o Bohu z jeho celkového zjevení pouze pokud je studuje ve světle Písma, v němž jsou prvky původního Božího sebezjevení, zamlžené a převrácené kletbou hříchu, znovu zveřejňovány, opravovány a vykládány. ... Někteří mají sklon mluvit o celkovém Božím zjevení jako o druhém zdroji; to však je těžko správné, uvážíme-li skutečnost, že příroda zde může být brána v úvahu pouze tak, jak je vykládána ve světle Písma.⁷

Jinými slovy, křesťané by měli zakládat své smýšlení na Bibli, nikoliv na „vědě“.

„Dny,, v 1. kapitole Genesis

Co nám říká Bible o významu slova „den,, v 1. kapitole Genesis? V závislosti na kontextu může mít jedno slovo více významů. Například v angličtině může mít slovo „den,, snad 14 různých významů. Uvažte třeba následující větu: „Za dnů mého otce trvalo deset dní, když chtěl člověk přejet australské vnitrozemí za dne.“ V prvním případě zde slovo „dny,, znamená „čas,, v obecném slova smyslu. Druhý „den,, užitý s číslovkou, mluví o běžném dni, a

potřetí toto slovo znamená ten úsek z daných 24 hodin, po který trvá denní světlo. Slova tedy mohou mít více významů, které vyplývají z kontextu.

Křesťané by ve svých úvahách měli vycházet z Bible.

Abychom pochopili význam „dne“, v 1. kapitole Genesis, musíme si ujasnit, jak je v kontextu Písma užíváno hebrejské slovo pro „den“, - *yom*. Posuďte toto:

- Typická konkordance ukazuje, že *yom* může mít celou škálu významů: období světla jako opaku tmy, úsek 24 hodin, čas, konkrétní časový bod, nebo rok.
- Klasický, značně uznávaný hebrejsko-anglický lexikon⁸ (jednosměrný slovník) uvádí pro význam slova *yom* sedm hesel a mnoho podhesel – ale uvádí dny stvoření, zmiňované v Genesis 1 jako běžné dny pod heslem „den definovaný večerem a ráno,“.
- Pro každý z šesti dnů stvoření je uvedena číslovka a výraz „večer a ráno,“ (Gen 1,5; 8; 13; 19; 23; 31).
- Mimo Genesis 1 je *yom* použito s číslovkou 410-krát a pokaždé znamená běžný den⁹ – proč by Genesis 1 bylo výjimkou?¹⁰
- Mimo Genesis 1 je *yom* použito 23-krát se slovem „večer,“ nebo „ráno,“¹¹. „Večer,“ a „ráno,“ se objevují společně, avšak bez *yom*, 38krát. Ve všech 61 případech mluví text o běžném dni – proč by Genesis 1 bylo výjimkou?¹²
- V Genesis 1,5 se *yom* objevuje v kontextu se slovem „noc,“. Mimo Genesis 1 je „noc,“ užita s *yom* 53krát – a pokaždé jde o běžný den. Proč by Genesis 1 bylo výjimkou? Také slovo „světlo,“ užité spolu s *yom* v tomto oddíle, určuje, že šlo o běžný den.¹³
- Množné číslo pro *yom*, které se v Genesis 1 neobjevuje, může být užito ve významu delšího časového úseku, např. „za oněch dnů,“¹⁴. Přidávat zde číslovku by bylo nesmyslné. Je tedy zjevné, že v Ex 20,11, kde je užita číslovka ve spojení se *dny*, se jednoznačně mluví o šesti dnech ve smyslu otočení země.
- V biblické hebrejštině jsou slova (jako *olam* nebo *kedem*), která se dobře hodí pro označení dlouhých časových úseků nebo nevymezeného časového období, ale *žádné* z nich není užito v 1. kapitole.¹⁵ Jinak bylo také možno přirovnat dny či roky k zrnkům písku, bylo-li míněno dlouhé časové období.

Dr. James Barr (profesor hebrejštiny na univerzitě v Oxfordu), který sám nevěří v historickou pravdivost Genesis, přesto přiznává v souvislosti s jazykem 1. kapitoly Genesis toto:

„Pokud je mi známo, na žádné světové univerzitě neexistuje žádný profesor hebrejštiny nebo Starého zákona, který by nevěřil, že pisatel(é) Genesis 1-11 zamýšlel(i) sdělit svým čtenářům tyto myšlenky: (a) stvoření se odehrálo během série 6 dní, jež byly stejnými 24-hodinovými dny, jaké prožíváme dnes; (b) čísla obsažená v rodokmenech knihy Genesis poskytovala prostým sečtením chronologií od počátku světa k pozdějším obdobím biblického příběhu; (c) Noemova potopa byla chápána jako celosvětová a měla zničit veškerý lidský a živočišný život s výjimkou těch, kdo byli v arše.,¹⁶

Podobně také liberální profesor 19. století - Marcus Dods z New College v Edinburghu tvrdí:

„Jestliže například slovo „den,, v těchto kapitolách neznamená úsek čtyřiaadvaceti hodin, je vykládání Písma beznadějně.,¹⁷

Závěr: Jsme-li ochotni nechat slova jazyka, aby k nám hovořila v souladu s kontextem a běžnými definicemi, aniž bychom byli ovlivňováni vnějšími myšlenkami, pak slovo „den,, v 1. kapitole Genesis - určené číslovkou, výrazem „večer a ráno,, a v případě prvního dne slovy „světlo a tma,, - *zjevně* znamená běžný den (přibližně 24 hodin).

Za dnů Martina Luthera tvrdili někteří církevní myslitelé, že Bůh stvořil vše během jednoho dne nebo v jednom okamžiku. Martin Luter napsal:

„Když Mojžíš píše, že Bůh stvořil nebe a zemi a všechno, co je v nich, během šesti dnů, pak ponechte toto období i nadále v délce

Martin Luter

John Kalvín

šesti dnů a nepokoušejte se vynalézt žádnou poučku, podle níž šest dní znamenalo den jeden. Pokud však nedokážete pochopit, jak to všechno mohlo být vykonáno v šesti dnech, pak ponechte Duchu svatému tu čest být učenější než vy. Vy totiž máte při zacházení s Písmem mít na paměti, že co je zde psáno, říká sám Bůh. Protože mluví Bůh, nesluší se, abyste svévolně obraceli jeho Slovo směrem, kterým chcete jít vy.,¹⁸

Podobně také Kalvín prohlásil: „Ačkoliv trvání světa, jenž nyní spěje ke svému konci, ještě nedosáhlo šesti tisíc let,

Boží dílo nebylo vykonáno v okamžiku, ale v šesti dnech.,¹⁹

Luter a Kalvín tvořili páteř protestantské reformace, která volala církev zpět k Písmu - *Sola Scriptura* (pouze Písmo). Oba tito muži trvali na tom, že Genesis 1 učí o šesti běžných dnech stvoření - před několika tisíci lety.

Proč šest dnů?

Exodus 31,12 říká, že Bůh přikázal Mojžíšovi říci dětem Izraele toto:

Šest dní se bude pracovat, ale sedmého dne bude slavnost odpočínutí, Hospodinův svatý den odpočinku. Každý, kdo by dělal nějakou práci v den odpočinku, musí zemřít. Ať tedy Izraelci dbají na den odpočinku a dodržují jej po všechna svá pokolení jako věčnou smlouvu. To je provždy platné znamení mezi mnou a syny Izraele. V šesti dnech totiž učinil Hospodin nebe a zemi, ale sedmého dne odpočinul a oddechl si (Ex 31,15-17).

Pak dal Bůh Mojžíšovi dvě kamenné desky, na kterých byla Božím prstem napsána Boží přikázání (Ex 31,18).

Protože Boží moc a moudrost jsou neomezené, není pochyb o tom, že mohl stvořit vesmír a jeho obsah v okamžiku, nebo v šesti vteřinách, nebo v šesti minutách, nebo v šesti hodinách – u Boha přece není nic nemožného (Lk 1,37).

Měli bychom se však ptát: „Proč si Bůh dal tak načas? Proč celých dlouhých šest dní?“, Odpověď je také v Ex 20,11 a je základem pro čtvrté přikázání:

V šesti dnech učinil Hospodin nebe i zemi, moře a všechno, co je v nich, a sedmého dne odpočinul. Proto požehnal Hospodin den odpočinku a oddělil jej jako svatý.

Sedmidenní týden nemá žádné opodstatnění mimo Písmo. V tomto starozákonním oddílu prikazuje Bůh svému lidu – Izraeli – aby šest dní pracovali a jeden odpočívali – proto úmyslně tvořil vše po celých dlouhých šest dní. Dal tak člověku příklad. Náš týden má vzor v tomto principu. Kdyby tedy stvořil vše během šesti tisíce nebo šesti miliónů let a pak tisíc nebo milión let odpočíval, měli bychom vskutku zajímavý týden!

Někteří tvrdí, že Exodus 20,11 je analogií pouze v tom smyslu, že člověk má pracovat a odpočívat – a ne že to mělo znamenat doslovně šest běžných dní, po nichž následuje doslovně jeden běžný den. Bibličtí badatelé však ukázali, že toto přikázání „neužívá analogii nebo archetypální uvažování, ale že jeho důraz je ‘vyjádřen ve smyslu napodobování Boha nebo božského příkladu, jenž má být následován’,“²⁰ Jinými slovy, mělo jít o doslovných šest dní práce, po nichž následoval doslovný den odpočinku, stejně jako Bůh pracoval doslova šest dní a jeden den odpočíval.

Někteří argumentují, že „nebesa a země“, jsou pouze země a možná sluneční soustava, ne celý vesmír. Tento verš však jasně říká, že Bůh stvořil *vše* v šesti dnech – šesti po sobě jdoucích běžných dnech, stejně jako předchozí verš prikazuje pracovat po šest po sobě jdoucích běžných dní.

Výraz „nebe(sa) a země“, v Písmu je příkladem jazykového jevu zvaného *merismus*, kde dva spojené protiklady tvoří jeden všeobjímající pojem, v tomto případě celek stvoření. Lingvistický rozbor termínu „nebe(sa) a země“, v Písmu ukazuje, že se vztahují k celku veškerého stvoření (Hebrejové neměli slovo pro „vesmír“). Například v Genesis 14,19 je Bůh nazván „Stvořitelem

nebe a země.. V Jeremjáši 23,24 o sobě Bůh říká, že naplňuje „nebe i zemi“. Viz také Genesis 14,22; 2. Královská 19,15; 2. Paralipomenon 2,12; Žalmy 115,15; 121,2; 124,8; 134,3; 146,6; a Izajáš 37,16.

Není zde tedy žádný biblický výrok, který by omezoval Exodus 20,11 na zemi a její atmosféru nebo na samotnou sluneční soustavu. Exodus 20,11 proto skutečně ukazuje, že celý vesmír byl stvořen v šesti běžných dnech.

Dopad: Protože dny stvoření jsou svou délkou běžnými dny, pak podle součtu let v Písmu (za předpokladu, že v rodopisech nejsou mezery²¹) je stáří vesmíru pouze asi šest tisíc let.²²

Námítky proti doslovnému pojetí dnů v Genesis 1

Námítka 1: „Věda“ prokázala, že země a vesmír jsou miliardy let staré, a proto „dny“, stvoření *musí* být dlouhými (nebo nevymezenými) časovými úseky.

Odpověď:

a) Stáří země, určované omylnými lidskými metodami, se zakládá na neprokázaných předpokladech, takže není dokázáno, že by země byla miliardy let stará.²³

b) Toto neprokázané stáří se užívá k tomu, aby se jazyku Bible vnucoval jistý výklad. Je tedy dovoleno vykládání Bible omylnými lidskými metodami. To ve svém důsledku ohrožuje užívání jazyka ke komunikaci.

c) Evoluční vědci prohlašují, že se fosilní vrstvy na zemském povrchu datují stovky milionů let do minulosti. Jakmile připustíme miliony let u fosilních vrstev, připouštíme tím smrt, krveprolití, nemoci, ostny a utrpení ještě před Adamovým hříchem.

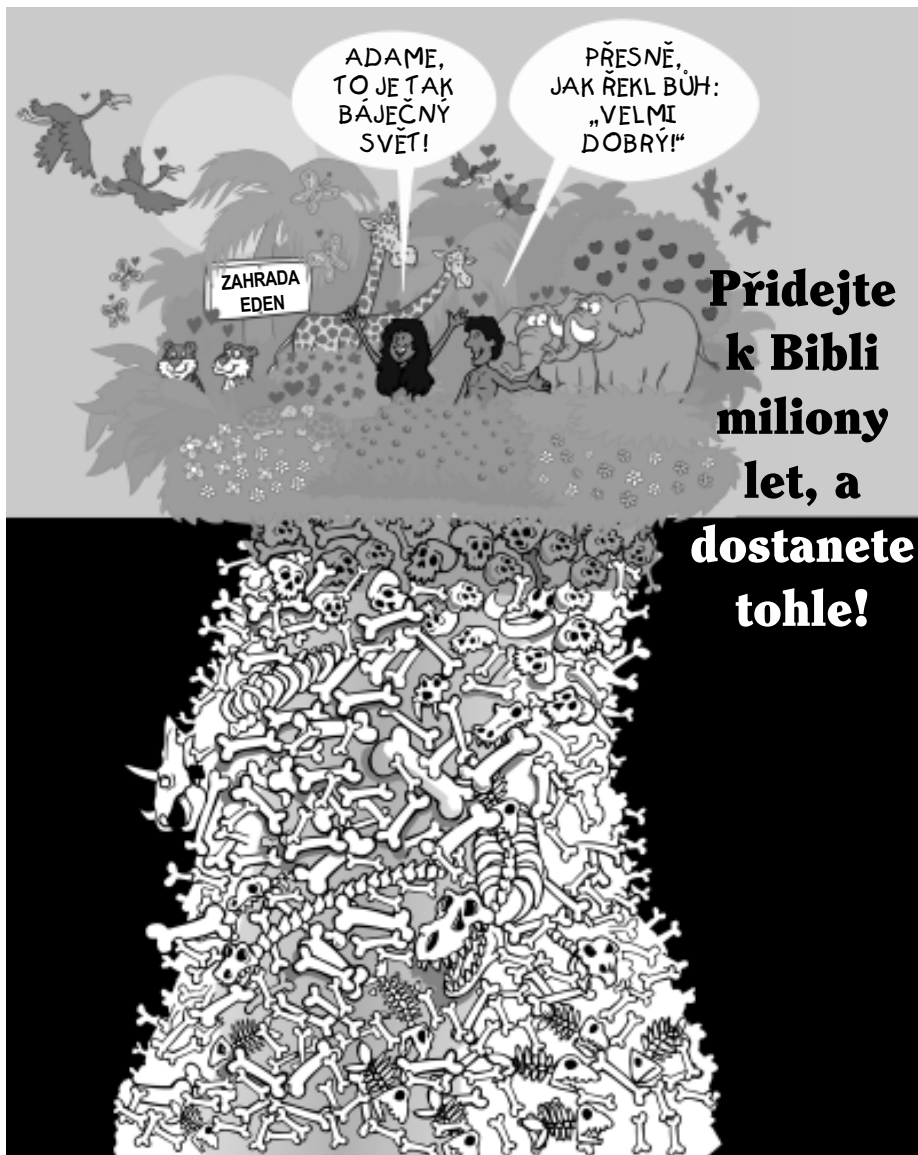
Bible říká jasně²⁴, že smrt, krveprolití, nemoci, ostny a utrpení jsou následkem hříchu.²⁵ V Genesis 1,29-30 dal Bůh Adamovi a Evě i zvířatům za pokrm rostliny (pokud tedy bereme Genesis za bernou minci, jako doslovnou historii, jak ji bral Ježíš v Mat 19,3-6). Ve skutečnosti teologie rozlišuje zvířata od rostlin. Lidským bytostem a vyšším živočichům je v Genesis 1 připisován „*nefeš*“, neboli životní princip. (To se týká přinejmenším zemských obratlovců a také ptáků a ryb: Gen 1,20; 24.) Rostliny „*nefeš*“ nemají – nejsou „*živé*“, v tomtéž smyslu, jako živočichové. Ty byly dány za potravu.

Maso bylo člověku dovoleno jíst teprve po potopě (Gen 9,3) – z toho také jasně vyplývá, že výroky v Genesis 1,29-30 nás měly informovat o tom, že člověk a zvířata byli zpočátku býložravci. V Genesis 9,2 se také dozvídáme o změně, kterou Bůh způsobil ve vztahu zvířat k lidem.

V Genesis 2,17 varoval Bůh Adama, že pokud by jedl ze „stromu pozná-

ní dobrého a zlého,, tak „jistě zemře,,. V hebrejské gramatice to vlastně znamená „umíraje umřeš,,. Jinými slovy, byl by to počátek procesu fyzického umírání. Jasně to také zahrnovalo duchovní smrt (oddělení od Boha).

Poté, co Adam Boha neposlechl, oblékl Hospodin Adama a Evu do „ko-

žených suknic,, (Gen 3,21).²⁶ K tomu musel zabít alespoň jedno zvíře a prolít jeho krev. Důvod k tomu lze shrnout slovy listu Židům 9,22:

Podle zákona se skoro vše očisťuje krví, a bez vylití krve není odpuštění.

Pro odpuštění hříchů vyžaduje Bůh prolítí krve. To, co se událo v zahradě, bylo obrazem toho, co mělo přijít v Ježíši Kristu, který prolil svou krev na kříži jako Beránek Boží, jenž snímá hřích světa. (Jan 1,29).

Kdyby zahrada stála nad milióny let starými fosilními vrstvami mrtvých tvorů, pak by zde bylo prolítí krve ještě před hříchem. Tím by bylo zrušeno opodstatnění zástupné smrti. Bible říká jasně, že Adamův hřích přinesl na svět smrt a utrpení. Jak nám říká list Římanům 8,19-22, celé stvoření „sténá,, kvůli následkům Adamova pádu, a bude vysvobozeno „z otroctví zániku a uvedeno do svobody a slávy dětí Božích,, (Ř 8,21). Pamatujte také na to, že trní vzniklo až po prokletí. Protože ve fosilních záznamech se trní nachází, musely se utvářet až poté, co Adam s Evou zhřešili.

Vyhlášení trestu smrti nad Adamem bylo jak prokletím, tak požehnáním. Prokletím proto, že smrt je strašlivá a neustále nám připomíná ohavnost hříchu. Požehnáním proto, že následky hříchu – odloučení od společenství s Bohem – nemusí být věčné. Smrt zabránila Adamovi a jeho potomkům, aby žili ve stavu hříchu se všemi jeho následky navždy. A protože smrt byla spravedlivým trestem za hřích, vytrpěl Ježíš Kristus tělesnou smrt a prolil svou krev, aby Adamovo potomstvo osvobodil od následků hříchu. Apoštol Pavel to do hloubky probírá v Římanům 5 a 1. Korintským 15.

Zjevení v 21. a 22. kapitole jasně říká, že jednoho dne bude „nové nebe a nová země,, kde již nebude „žádná smrt,, ani „žádné prokletí,, - jako tomu bylo předtím, než hřích všechno změnil. Jestliže součástí této nové země budou zvířata, patrně nebudou umírat nebo se navzájem požírat, ani nebudou požírat vykoupěný lid!

Přidají-li se tedy k Písmu ty údajné milióny let, boří se tím základy poselství kříže.

Námítka 2: Podle 1. kapitoly Genesis bylo slunce stvořeno teprve čtvrtý den. Jak mohl bez slunce existovat den a noc (běžné dny) v prvních třech dnech?

Odpověď:

a) Znovu je důležité, abychom dovolili Božimu slovu k nám mluvit. Přistou-

píme-li ke Genesis 1 bez jakýchkoli vnějších vlivů, již jsme si ukázali, že každý z šesti dnů stvoření se zde objevuje hebrejským slovem *yom* definovaným číslovkou a výrazem „večer a ráno,“. První tři dny jsou zapsány *stejně* jako tři další. Dovolíme-li tedy, aby k nám promlouval jazyk, pak všech šest dní bylo běžnými pozemskými dny.

b) Pro den a noc není slunce nutné! Nutné je světlo a otáčející se země. První den stvoření stvořil Bůh světlo (Gen 1,3). Výraz „večer a ráno,“ určitě znamená otáčející se zemi. Máme-li tedy světlo z jednoho směru a točící se zemi, může zde být den a noc.

Odkud se vzalo světlo? To se nedovídáme,²⁷ ale Genesis 1,3 nepochybně ukazuje, že šlo o stvořené světlo, které odlišovalo den a noc, než Bůh čtvrtý den stvořil slunce, aby vládlo nad již dříve stvořeným dnem. Zjevení 21,23 nám říká, že jednoho dne už slunce nebude potřeba, protože nebeské město bude osvětlovat Boží sláva.

Jedním z důvodů, proč to Bůh udělal právě takto, možná bylo, aby ilustroval, že slunce nemá ve stvoření takové přednostní postavení, jaké mu lidé měli sklon přisuzovat. Slunce nedalo zrod zemi, jak to postulují evoluční teorie – slunce bylo Božím dílem - nástrojem, který měl vládnout dni, jež Bůh stvořil (Gn 1,16).

Po dlouhé věky lidé, např. Egypťané, uctívali slunce. Bůh v 5. Mojžíšově (Deuteronomium) 4,19 varoval Izraelce, aby neuctívali slunce jako pohanské kultury kolem nich. Oni měli příkaz uctívat Boha, který slunce stvořil – ne slunce Bohem *stvořené*.

Evoluční teorie (např. hypotéza „velkého třesku,“) tvrdí, že slunce vzniklo dříve než země a že působení slučneční energie na zemi dalo nakonec vznik životu. V jistém smyslu je tak slunci stejně jako v pohanských náboženstvích přičítána zásluha za zázrak stvoření.

Je zajímavé ukázat v kontrastu se spekulacemi moderní kosmologie spisy ranného církevního otce Theofila:

„Čtvrtého dne vznikla světelná tělesa. Protože Bůh zná věci budoucí, věděl o hlouposti pošetilých filozofů, kteří budou tvrdit, že věci vzniklé na zemi pocházejí z hvězd, aby tak mohli Boha postavit stranou. Aby se proto mohla ukázat pravda, vznikly rostliny a semena dříve než hvězdy. Protože to, co vzniklo později, nemohlo být příčinou toho, co předcházelo,“²⁸

Námítka 3: 2. Petrova 3,8 říká, „že jeden den je u Pána jako tisíc let a tisíc let jako jeden den,, a proto dny stvoření mohly znamenat dlouhé časové úseky.

Odpověď:

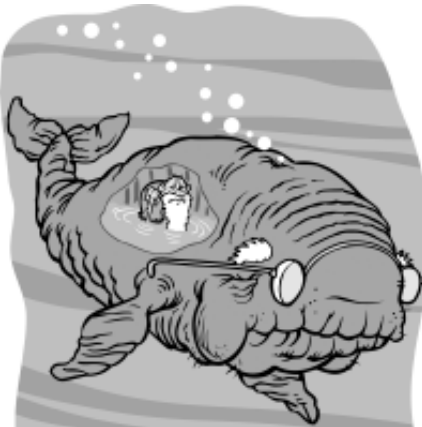
a) Tento oddíl není v *žádném* kontextu se stvořením – *nemluví* o Genesis ani o šesti dnech stvoření.

b) Tento verš obsahuje takzvaný „srovnávací článek,, – „jako,, – který se v Genesis 1 nevyskytuje. Jinými slovy, *neříká*, že den *je* tisíc let – porovnává skutečný, doslovný den se skutečným, doslovným tisícem let. Kontext tohoto oddílu se vztahuje k druhému příchodu Krista. Říká se zde, že pro Boha je jeden den *jako* tisíc let, protože Bůh je mimo čas. Bůh narozdíl od lidí není omezen přírodními procesy a časem. Co se nám může zdát jako dlouhá doba (čekání na druhý Ježíšův příchod), je pro něj ničím. Ať se nám to zdá dlouhé či krátké, z Božího pohledu je to jedno.

c) Druhá část tohoto verše říká „a tisíc let jako jeden den,, což v podstatě zase anuluje první část verše pro ty, kdo by chtěli pokládat rovnítko mezi jeden den a tisíc let! Nemůže se zde tedy říkat, že jeden den je tisíc let nebo naopak.

d) Žalm 90,4 říká: „Tisíc let je ve tvých očích jako včerejšek, jenž minul, jako jedna noční hlídka.,, Zde je tisíc let přirovnáno k „jedné noční hlídce,, (4 hodinám²⁹). Protože výraz „noční hlídka,, je zde konkrétně spojen se „včerejškem,, říká se zde, že tisíc let je srovnáváno s krátkým časovým úsekem – ne prostě s jedním dnem.

e) Kdybychom používali tento oddíl k tvrzení, že „den,, v Bibli znamená tisíc let, pak bychom v zájmu důslednosti museli říci, že Jonáš byl v břiše ryby tři tisíce let, nebo že Ježíš ještě nevstal z mrtvých!

Jonáš - 3000 let ve velrybě!?

Námítka 4: Trvání na šesti slunečních dnech stvoření Boha omezuje, zatímco když Bohu poskytneme miliardy let, nijak ho neomezujeme.

Odpověď:

Ve skutečnosti trvání na šesti běžných pozemských dnech stvoření neo-

mezuje *Boha*, ale omezuje to nás, protože pak musíme věřit, že Bůh skutečně udělal to, co nám říká ve svém Slově. Jestliže navíc Bůh stvořil vše během šesti dnů, jak to říká Bible, pak to jistě mocně ukazuje Boží moc a moudrost – Všemohoucí Bůh *nepotřeboval* éony času! Scénáře, které mluví o miliardách let, však *Boha* umenšují, protože tvrdí, že věci mohla stvořit pouhá náhoda, nebo že Bůh ke stvoření potřeboval obrovské množství času.

Námítka 5: Adam nemohl zvládnout všechno, o čem Bible mluví, za jeden den (šestý den). Nemohl například pojmenovat všechna zvířata, na to by neměl dost času.

Odpověď:

Adam nemusel pojmenovat *všechna* zvířata – jen ta, která k němu Bůh přivedl. Adam měl například příkaz pojmenovat „všechnu polní zvěř,“ (Gen 2,20), ne „zemskou zvěř,“ (Gen 1,25). Výraz „polní zvěř,“ znamená s velkou pravděpodobností podskupinu větší skupiny „zemské zvěře,“. Nemusel pojmenovat „rozmanité druhy všelijakých zeměplazů,“ (Gen 1,25) ani žádné z mořských tvorů. Také počet „druhů,“ byl tehdy menší než počet „rodů,“ v dnešní klasifikaci (viz str. 169-171).

Říkají-li kritici, že Adam nemohl pojmenovat zvířata za necelý den, ve skutečnosti tím říkají, že nechápou, jak by to zvládli oni, takže to nemohl zvládnout ani Adam. Náš mozek však utrpěl šesti tisíci let prokletí v důsledku pádu. Adamův mozek byl před hříchem dokonalý.

Když Bůh stvořil Adama, musel mu naprogramovat dokonalý jazyk. My dnes programujeme počítače, aby „mluvily,“ a „pamatovaly si,“. Tím spíš mohl Stvořitel stvořit Adama jako vyspělého člověka (nenarodil se jako děťátko, které se musí učit mluvit), který měl v mozkových buňkách dokonalý jazyk a dokonalé chápání každého slova. (Proto Adam rozuměl, co tím Bůh myslel, když řekl, že Adam „zemře,“, pokud bude neposlušný, i když dosud žádnou smrt neviděl.) Adam mohl také mít „dokonalou,“ paměť (možná něco jako fotografickou paměť).

Pro tohoto prvního dokonalého člověka jistě nebylo problémem vymýšlet slova, pojmenovat zvířata, která mu Bůh přivedl a jména si zapamatovat – v daleko kratší době než jeden den.³⁰

Námítka 6: V 2. kapitole Genesis je odlišný záznam stvoření, v jiném pořadí, jak by tedy bylo možno brát první kapitolu jako učení o doslovných šesti dnech?

Odpověď:

2. kapitola Genesis ve skutečnosti není *odlišným* záznamem stvoření. Je to *podrobnější* záznam šesti dnů stvoření. První kapitola je přehledem celého stvoření, druhá popisuje podrobnosti kolem stvoření zahrady, prvního člověka a jeho činností v šestém dnu.³¹

Mezi stvořením Adama a stvořením Evy Bible říká, že „vytvořil Hospodin Bůh ze země všechnu polní zvěř a všechno nebeské ptačtvo,“ (Gen 2,19). Vypadá to, jako by se tu říkalo, že zemská zvěř a ptáci byli stvořeni mezi Adamem a Evou. Židovští učenci však neviděli žádný takový konflikt se záznamem v 1. kapitole, podle nějž byli Adam a Eva oba stvořeni až po zvěři a ptácích. (Gen 1,23-25). Není zde žádný rozpor, protože v hebrejštině je přesný slovesný rod určován kontextem. Z 1. kapitoly je jasné, že zvěř a ptáci byli stvořeni dříve než Adam, proto židovští učenci chápali sloveso „vytvořil,“ v Genesis 2,19 ve významu „když předtím vytvořil,“. Když 19. verš přeložíme takto: „Když Hospodin Bůh předtím vytvořil ze země všechnu polní zvěř,“ pak se zdánlivý nesoulad s 1. kapitolou Genesis zcela vytratí.

Pokud jde o rostliny a byliny v Genesis 2,5 a stromy v Genesis 2,9 (srovnejte s Gen 1,12), rostliny a byliny jsou v 2. kapitole Genesis popisovány jako „polní,“ a potřebovaly, aby je člověk obdělával (Gen 2,5). Jde zde zjevně o pěstované rostliny, ne jen rostliny všeobecně (Gen 1). Také stromy (Gen 2,9) jsou zde pouze stromy vysazené v zahradě, ne stromy všeobecně.

V Matouši 19,3-6 cituje Ježíš Kristus jak z Genesis 1,27, tak z Genesis 2,24 s odkazem na *stejněho muže a ženu*, když vyučuje o manželství. Ježíš tyto záznamy zjevně pokládal za navzájem se *doplňující*, nikoli za protikladné.

Námítka 7: Pro sedmý den týdne stvoření zde není „večer a ráno,“ (Gen 2,2), musíme tedy ještě stále být v „sedmém dnu,“ takže žádný z těch dnů nebyl běžným dnem.

Odpověď:

Podívejte se znovu na předchozí oddíl nadepsaný „Proč šest dnů?“. Exodus 20,11 jasně říká, že šlo o doslovných sedm dnů – šest dnů na práci a jeden na odpočinek.

Bůh také řekl, že „*odpočinul*,“ od svého díla stvoření (ne že *odpočívá!*). To, že si odpočinul od svého díla stvoření, nevylučuje, aby od této činnosti odpočíval i nadále. Boží práce je teď odlišná – je to dílo zachovávání jeho stvoření a dílo smíření a vykoupení, nutné kvůli lidskému hříchu.

Slovo *yom* je vymezeno číslovkou (Gen 2,2-3), takže z kontextu nadále

vyplývá, že jde o běžný solární den. Bůh také tento sedmý den požehnal a posvětil. V Genesis 3,17-19 čteme o prokletí země kvůli hříchu. Pavel se o tom zmiňuje v Římanům 8,22. To, že by Bůh nazval tento den svatým a požehnal ho, kdyby v tomto „dnu“ prokrel zemi, nedává smysl. Žijeme na zemi, která je v prokletí hříchu – nejsme v sedmém požehnaném svatém dnu!

Poznámka: Argumentací, že sedmý den není běžným dnem, protože není spojován s „večerem a ránem“, jako ostatní dny, se mlčky uznává, že ostatních šest dnů bylo běžnými dny, protože jsou definovány večerem a ránem!

Někteří tvrdili, že z Židům 4,3-4 vyplývá, že sedmý den pokračuje dodnes. Verš 4 však znovu zdůrazňuje, že Bůh sedmého dne odpočinul (minulý čas). Navíc pouze ti, kdo uvěřili v Krista, vejdou do tohoto odpočínutí. Z toho vidíme, že jde o duchovní odpočínutí, které je přirovnáno k Božímu odpočínutí od skončení týdne stvoření. Není to jakési pokračování sedmého dne

(jinak by *všichni* byli „v“ tomto odpočínutí).³²

List Židům *neříká*, že sedmý den týdne stvoření pokračuje dodnes, říká pouze, že jeho odpočínutí pokračuje. Jestliže někdo v pondělí řekne, že v pátek odpočíval a ještě stále odpočívá, neříká tím, že pátek pokračuje až do pondělka! **Námítka 8:** Genesis 2,4 říká: „V den, kdy Hospodin Bůh učinil zemi a nebe“. Protože se tu mluví o všech šesti dnech stvoření, dokazuje to, že slovo den neznamená běžný den.

Odpověď:

Hebrejské slovo *yom* v tomto případě *není* spojeno s číslovkou, výrazem „večer a ráno“, světlem ani tmou. V tomto kontextu verš ve skutečnosti znamená „v době, kdy Bůh stvořil“ (je řeč o týdnu stvoření) nebo „když Bůh stvořil“.

Další potíže s dlouhými dny a podobnými výklady

- Kdyby rostliny stvořené třetí den oddělovaly milióny let od ptáků a vampýrů ovocných (stvořených 5. den) a od hmyzu (stvořeného 6. den), potřebných pro jejich opylování, nemohly by tyto rostliny přežít. Tento problém by byl zvláště akutní u druhů se složitými symbiotickými vztahy (kde jeden závisí na druhém; např. rostlina juka a mol³³).
- Adam byl stvořen v šestém dni, prožil sedmý den a pak zemřel, když mu bylo 930 let (Gen 5,5). Kdyby každý den byl tisícem let, nebo milióny let, nijak by to nevysvětlovalo Adamův věk v době jeho smrti!
- Někteří tvrdili, že slovo pro „učinil“ (*asah*) v Ex 20,11 vlastně znamená „prokázat“. Navrhují možnost, že Bůh Mojžíšovi ukázal nebo zjevil informace o stvoření v průběhu šesti dnů. Tím je dán prostor pro to, aby stvoření samo proběhlo během miliónů let. „Prokázat“, však není platným překladem pro *asah*. Význam tohoto slova zahrnuje „udělat, vyrobit, zhotovit, dělat, atd., ale nezahrnuje „prokázat“, ve smyslu zjevit.“³⁴ Tam, kde je *asah* přeloženo jako „prokázat“ – například „prokázat milosrdenství“ (Gn 24,12), je to ve smyslu „dělat“ nebo „činit“ milosrdenství.
- Někteří prohlašovali, že protože je pro stvoření slunce, měsíce a hvězd ve čtvrtém dni užito slovo *asah* a ne slovo *bara*, které je použito pro stvoření v Genesis 1,1, znamená to, že Bůh zjevil slunce, měsíc a hvězdy teprve v tomto okamžiku. Trvají na tom, že význam slova *asah* je „zjevil“. Jinými slovy, světelná tělesa údajně již existovala a byla v tomto bodě pouze odhalena. *Bara* a *asah* se však v Písmu užívají k popisu stejných událostí. Například ve

vztahu ke stvoření nebes a země je v Ex 20,11 použito *asah*, ale v Genesis 1,1 je ve vztahu ke stvoření nebes a země použito *bara*. Slovo *asah* je v Genesis 1,26 použito v souvislosti se stvořením prvních lidí - ti předtím neexistovali. A pak je o nich řečeno, že byli stvořeni (*bara*), v Genesis 1,27. Dalších podobných příkladů je mnoho. *Asah* má širokou škálu významů ve smyslu „dělat“ a „činit“, a ta zahrnuje i stvoření *bara* (více k *asah* a *bara* viz 3. kapitola).

- Někteří souhlasí, že pokud jde o jazyk knihy Genesis, dny stvoření jsou zde běžnými dny, ale tvrdí, že z hlediska člověka nejde o doslovné dny v historii. To je v podstatě názor zvaný „rámcová hypotéza“³⁵. Jde o velice složitý pohled, který badatelé naprosto vyvrátili.

Skutečný cíl „rámcové hypotézy“ lze vidět v následujícím citátu z článku od jednoho z jejích zastánců:

„Hlavním účelem tohoto článku je vyvrátit doslovné vykládání „týdne“ stvoření podle Genesis, jež předkládají teoretici mladé země.“³⁷

- Někteří lidé chtějí, aby dny stvoření byli dlouhými časovými úseky, protože se snaží sladit evoluci nebo miliardy let s biblickým popisem vzniku. Pořadí událostí podle těch, kdo věří v dlouhé věky, však neodpovídá pořadí podle Genesis. Posuďte následující tabulku:

Rozpor mezi biblickým pořadím stvoření a evolucí

Biblické podání stvoření	Evoluční domněnky
Země před sluncem a hvězdami	Hvězdy a slunce před zemí
Země původně pokrytá vodou	Země byla koulí žhavé taveniny
Nejdříve oceány, potom souše	Nejdříve souše, pak oceány
Život vznikl na souši	Život vznikl v moři
Rostliny dříve než slunce	Rostliny se objevují dlouho po slunci
Nejdříve ptáci, pak čtyřnožci	Ptáci vznikli z pozemských živočichů
Nejdříve velryby, pak pozemská zvěř	Nejdříve pozemská zvěř, pak velryby

Ti, kdo neuznávají doslovných šest dní, zjevně do tohoto oddílu vkládají své vlastní předpojaté myšlenky.

Kompromisy s dlouhými věky

Kromě „teorie mezery,, kterou se zabývá následující kapitola, hlavní kompromisní postoje, snažící se sladit dlouhé věky a/nebo evoluci s Genesis, spadají do dvou kategorií:

1. „teistická evoluce“, podle níž Bůh údajně řídil evoluční proces v trvání miliónů let, nebo ho dokonce jen nastartoval a nechal běžet, a

2. „progresivní stvoření“, kde Bůh údajně zasahoval do procesů smrti a boje o přežití, aby tak stvořil milióny druhů v různých obdobích v rozmezí miliónů let.

Všechny kompromisy s dlouhými věky odmítají, že by Noeho potopa byla globální – mohla to být pouze lokální událost, protože fosilní vrstvy jsou zde pokládány za doklad milionů let. Globální potopa by tento záznam zničila a vytvořila jiný! Tyto postoje proto nepřipouští katastrofální globální potopu, která by vytvořila na zemi vrstvy kamene obsahujícího fosilie. To je samozřejmě v protikladu s Písmem, které jednoznačně učí o globální potopě (Gn 6-9).³⁸

Opravdu na tom záleží?

Ano – záleží na tom, čemu křesťan věří ve vztahu ke dnům stvoření v Genesis 1. Předně, všechna schémata, která vkládají dlouhé epochy času mezi nebo před stvoření, podkopávají evangelium, protože staví smrt, krveprolití, nemoci, ostny a utrpení před hříchem a před pádem, jak bylo vysvětleno výše (viz odpověď na námitku 1, uvedenou výše v této kapitole). Zde jsou další dva důvody:

1. Jde vlastně hlavně o to, jak člověk v zásadě přistupuje k Bibli. Jestliže k sobě nenecháme jazyk mluvit v kontextu, ale snažíme se text přizpůsobit nebiblickým myšlenkám, pak vlastně význam každého slova v kterékoli části Bible závisí na lidském výkladu - a ten se může měnit podle toho, jaké myšlenky jsou zrovna v módě.

2. Jestliže dovolíme, aby naše chápání Písma určovala „věda“ (která se neprávem ztotožňuje s evolucí a materialismem), může to vést na šikmou plochu nevěry i v ostatních částech Písma. „Věda“ může například tvrdit, že člověk nemůže být vzkříšen z mrtvých. Znamená to, že bychom měli „vykládat“ Kristovo vzkříšení s ohledem na toto tvrzení? Bohužel to někteří právě

tak dělají a tvrdí, že vzkříšení neznamená nic jiného, než že Ježíšovo učení nadále žije v jeho následovnicích!

Když lidé přijmou učení Genesis jako bernou minci a akceptují její dny jako běžné dny, pak pro ně nebude problémem přijímat a chápat zbytek Bible.

Martin Luter jednou řekl:

„Mnohokrát jsem řekl, že kdo chce studovat Písmo svaté, měl by se držet prostého významu slov, a aby se od něj v žádném případě neodchyloval, pokud ho věrouka nenutí chápat jej odlišně. Protože tím jedním si můžeme být jisti: že totiž na zemi nebylo slyšet jasnější řeč, než kterou mluvil Bůh.“³⁹

Čisté slovo

Boží lidé si musí uvědomit, že Boží slovo je něčím velmi vzácným. Nejsou to jen lidská slova. Jak říká Pavel v 1. Tesalonickým 2,13: „přijali [jste] slovo Boží zvěsti ne jako slovo lidské, ale jako slovo Boží, jímž skutečně je“.

Prísloví 30,5-6 říká: „Všechna Boží řeč je protříbená... k jeho slovům nic nepřidávej, jinak tě potrestá a budeš shledán lhářem.“ S Biblí nelze nakládat pouze jako s velkým literárním dílem. Máme se „třást při jeho slovu“ (Iz 66,5) a nezapomínat:

Veškeré Písmo pochází z Božího Ducha a je dobré k učení, k usvědčování, k nápravě, k výchově ve spravedlnosti, aby Boží člověk byl náležitě připraven ke každému dobrému činu. (2 Tim 3,16-17).

Každé slovo a každé písmeno Bible je v původních rukopisech proto, že ho tam Bůh vložil. Naslouchejme, když k nám Bůh mluví skrze své Slovo, a nemysleme si arogantně, že můžeme Bohu říkat, co tím ve skutečnosti myslí!

Všechna Boží řeč je protříbená! (Prísloví 30,5)

Poznámky

1 M. Van Bebber and P. S. Taylor: Creation and Time: A Report on the Progressive Creationist Book by Hugh Ross, Films for Christ, Mesa, Arizona, 1994.

- 2 G. F. Hasel: „The ‘Days’ of Creation in Genesis 1: Literal ‘Days’ or Figurative ‘Periods/epochs’ of Time?“ *Origins*, 1994, 21(1):5–38.
- 3 M. Luther ex E. M. Plass: *What Martin Luther Says, a Practical In-Home Anthology for the Active Christian* (St. Louis, MO: Concordia Publishing House, 1991), str. 1523.
- 4 G. L. Archer: *A Survey of Old Testament Introduction* (Chicago, IL: Moody Press, 1994), str. 196–197.
- 5 J. M. Boice: *Genesis, An Expository Commentary* Vol. 1, Genesis 1:1–11 (Grand Rapids, MI: Zondervan Publishing House, 1982), str. 68.
- 6 C.H. Spurgeon: *The Sword and the Trowel*, 1877, str. 197.
- 7 Louis Berkhof, úvodní svazek do *Systematic Theology* (Grand Rapids, MI: Wm. B. Eerdmans Pub. Co., 1946), str. 60, 96.
- 8 Brown, Driver, Briggs: *A Hebrew and English Lexicon of the Old Testament* (Oxford: Clarendon Press, 1951), str. 398.
- 9 Někteří říkají, že Ozeáš 6,2 zde tvoří výjimku, vzhledem k obrazné řeči. Přesto užití hebrejské ustálené rčení „po dvou dnech ... třetího dne,“ ve významu „za krátký čas,“ dává smysl jen tehdy, je-li „den“ chápán v běžném smyslu toho slova.
- 10 James Stambaugh: „The Days of Creation: A Semantic Approach,“ *Proc. Evangelical Society's Far West Region Meeting*, The Master's Seminary, Sun Valley, California, April 26, 1996, str. 12.
- 11 Židovský den začíná večerním soumrakem - nepochybně proto, že tak začíná i v Genesis.
- 12 Stambaugh: „The Days of Creation . . . ,“ str. 15.
- 13 Tamtéž, str. 72.
- 14 Tamtéž, str. 72–73.
- 15 Tamtéž, str. 73–74.
- Russell Grigg: „How Long Were the Days of Genesis 1?“ *Creation*, 1996, 19(1):23–25.
- 16 James Barr, dopis Davidu C. C. Watsonovi, 23. duben 1984.
- 17 M. Dods: *Expositor's Bible* (Edinburgh: T & T Clark, 1888), str. 4, ex D.F. Kelly: *Creation and Change* (Fearn, UK: Christian Focus Publications, 1997), str. 112.
- 18 Plass: *What Martin Luther Says . . .*, str. 1523.
- 19 J. T. McNeil, editor: *Calvin: Institutes of the Christian Religion I* (Louisville, KY: The Westminster Press, 1960), str. 160–161, 182.
- 20 Hasel: „The ‘Days’ of Creation in Genesis 1 . . . ,“ str. 29
- 21 J. C. Whitcomb, H. M. Morris: *The Genesis Flood* (Phillipsburg, NJ: Presbyterian and Reformed Publ. Co., 1961), Appendix II, str. 481–483. Připouštějí zde možnost mezer v rodokmenech, protože slovo „zplodil,“ nemusí nutně znamenat bezprostředně následující generaci. Přesto poukazují na to, že ani v takovém případě nedojdeme ke stáří přes 10,000 let.
- 22 L. Pierce: „The Forgotten Archbishop“, *Creation*, 1998, 20(2):42–43. Ussher si dal obrovskou práci s tím, že sečetl všechny časové údaje v Bibli, a dospěl tak ke stvoření světa r. 4004 př. Kr. Ussherovi se posmívali kvůli tvrzení, že se tak stalo 23. října - toto datum získal zpětným odvozením s užitím židovského občanského kalendáře a výpočtu, jak se určovaly v minulosti dny a roky. To datum si tedy nevycucal z palce, ale došel k němu složitým vědeckým výpočtem. To neznamená, že výsledek je správný, protože vychází z určitých předpokladů, nicméně to není ani důvod k posměchu. Ussher *neurčil* denní hodinu stvoření, jak mu někteří posměváčci připisují. Youngova *Analytical Concordance* pod heslem „stvoření“ cituje i jiné autority, včetně takových, které nestavějí na Bibli, a vesměs se shodují, že ke stvoření došlo nejdříve před 10.000 lety.
- 23 H. M. Morris, J.D. Morris: *Science, Scripture, and the Young Earth* (El Cajon, CA: Institute

- for Creation Research, 1989), str. 39–44.
- J. D. Morris: *The Young Earth* (Green Forest, AR: Master Books, 1996), str. 51–67.
- S. A. Austin: *Grand Canyon: Monument to Catastrophe* (El Cajon, CA: Institute for Creation Research, 1994), str. 111–131.
- D. Russell Humphreys: *Starlight and Time* (Green Forest, AR: Master Books, 1996), Appendix C.
- „Progress Towards a Young-Earth Relativistic Cosmology,“ *Proc. 3rd ICC*, Pittsburg, PA, str. 83–133.
- C. Wieland: „Creation in the Physics Lab“ (interview with Dr. Russell Humphreys), *Creation*, 1993, 15(3):20–23.
- I. T. Taylor: *In the Minds of Men* (Toronto: TFE Publ., 1984), str. 295–322.
- Viz též kap. 1 a 4.
- 24 Ken Ham: *The Lie: Evolution* (Green Forest, AR: Master Books, 1987), Introduction, str. xiii–xiv.
- Ken Ham: „The Necessity for Believing in Six Literal Days,“ *Creation*, 1996, 18(1):38–41.
- Ken Ham: „The Wrong Way Round!“ *Creation*, 1996, 18(3):38–41.
- Ken Ham: „Fathers, Promises, and Vegemite,“ *Creation*, 1997, 19(1):14–17.
- Ken Ham: „The Narrow Road,“ *Creation*, 1997, 19(2):47–49.
- Ken Ham: „Millions of Years and the Doctrine of Balaam,“ *Creation*, 1997, 19(3):15–17.
- 25 John Gill: *A Body of Doctrinal and Practical Divinity*, 1760. Nově vydáno v Primitive Baptist Library, 1980, str. 191. Nejde o žádnou novou myšlenku moderních badatelů. Už v r. 1760 John Gill ve svých komentářích tvrdil, že smrt, nemoci, zabíjení a utrpení před prvním hříchem neexistovaly.
- 26 Všichni Evini potomci kromě Boho-člověka Ježíše Krista se narodili ve zděděném hříchu (Řím. 5,12; 18–19), takže Eva nemohla být jejich pramatkou, dokud byla bezhříšná. K pádu tudíž muselo dojít poměrně brzy, ještě předtím, než Eva počala první dítě (dostali příkaz „plodit a množit se“).
- 27 Někteří se pozastavují, proč nám Bůh neprozradil zdroj tohoto světla. Kdyby nám však Bůh měl říkat všechno, měli bychom tolik knih, že bychom je ani za celý život nepřečetli. Bůh nám dal dostatečné informace, abychom došli ke správným závěrům ve věcech, na kterých opravdu záleží.
- 28 L. Lavalley: „The Early Church Defended Creation Science,“ *Impact*, 1986, No. 160, str. ii. Citováno z *Theophilus*, „*To Autolycus*,“ 2.8, Oxford Early Christian Texts.
- 29 Židé měli tři noční hlídky (od západu slunce do 22 hod., od 22 do 2 hod., od 2 hod. do východu slunce), Římané užívali čtyři, počínaje 18. hod.
- 30 R. Grigg: „Naming the Animals: All in a Day’s Work for Adam,“ *Creation*, 1996, 18(4):46–49.
- 31 D. Batten: „Genesis Contradictions?“ *Creation*, 1996, 18(4):44–45.
- M. J. Kruger: „An Understanding of Genesis 2:5,“ *CEN Technical Journal*, 1997, 11(1):106–110.
- 32 Anon.: „Is the Seventh Day an Eternal Day?“ *Creation*, 1999, 21(3):44–45.
- 33 F. J. Meldau: *Why We Believe in Creation Not in Evolution* (Denver, CO: Christian Victory Publ. Co., 1972), str. 114–116.
- 34 Nic z Geseniova *Lexikonu* nehovoří pro to, že by *asah* znamenalo „ukázat“.
- Viz Charles V. Taylor, „Revelation or Creation?“ 1997, na webové adrese <<http://www.answersingenesis.org/>>.
- 35 M. G. Kline: „Because It Had Not Rained,“ *Westminster Theological Journal*, 1957–1958, 20:146–157.

M. G. Kline: „Space and Time in the Genesis Cosmology,“ *Perspectives on Science & Christian Faith*, 1996, 48(1).

36 Kruger: „An Understanding of Genesis 2:5,“ str. 106–110.

J. A. Pipa: „From Chaos to Cosmos: A Critique of the Framework Hypothesis,“ přednáška na oblastním výročním shromáždění Evangelikální teologické společnosti USA, 26. duben 1996. Wayne Grudem ve své *Systematic Theology*, str. 302–305, shrnuje rámcovou hypotézu a její problémy a nedůslednosti.

37 Kruger: „An Understanding of Genesis 2:5.“

38 Van Bebber and Taylor: *Creation and Time . . .*, str. 55–59.

Whitcomb and Morris: *The Genesis Flood*, str. 212–330.

Viz též kap. 10.

39 Plass: *What Martin Luther Says . . .*, str. 93.